

Novine u jurisprudenciji Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine

Pripremio: Edin Čengiđ, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine

Uvod

Za ovaj broj časopisa *Pravna hronika* Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine izdvojio je šest presuda iz prve polovine 2022. godine, i to četiri presude iz oblasti krivičnog prava i dvije presude iz oblasti građanskog prava.

Predmet broj: 09 o K 024062 20 KŽK – Obaveza naznake predmeta koji podliježu oduzimanju u naredbi za privremeno oduzimanje predmeta

Činjenice i žalbeni navodi

Optužnicom Kantonalnog tužiteljstva kantona Sarajevo broj: T09 o KT 0087948 15 od 04.09.2015. godine, koja je potvrđena istog dana, optuženom M.K. je stavljeno na teret da je učinio krivično djelo Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa iz člana 336 stav 2 u vezi sa članom 332 stav 1 Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZ FBiH).

Rješenjem Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 o K 024062 19 Kž 27 od 22.07.2020. godine djelimično je uvažena žalba branitelja optuženog M.K., pa je presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 o K 024062 17 K 2 od 22.11.2018. godine ukinuta po drugi put, zbog čega je određeno održavanje pretresa pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine.

Na pretresu održanom pred ovim Sudom branitelj optuženog je, između ostalog, prigovorio zakonitosti izuzetih video snimaka s nadzornih kamera postavljenih na zgrade Predsjedništva BiH, Hypo Alpe Adria banke i BBI banke, odnosno na zakonitost naredbi Kantonalnog suda u Sarajevu koje se na te snimke odnose, budući da se u istima govori o izuzimanju dijela video-zapisa, ali nije uopće naznačeno gdje se nalaze ti objekti (na kojima su postavljene nadzorne kamere), na koji period se odnose ti video-zapisi i na koje vrijeme, jer da bi se znalo šta se oduzima trebalo je u naredbi biti tačno naznačeno na koji datum i na koji vremenski period se odnose ti video snimci.

Odluka Vrhovnog suda

Kako bi se razjasnilo pitanje zakonitosti pomenutih dokaza, ovaj Sud je kao svoj dokaz na pretresu održanom dana 24.11.2021. godine proveo ispitivanje svjedoka S.S., Č.M. i B.S. (kao osoba koje su potpisale potvrde o privremenom oduzimanju predmeta – video-zapisa s nadzornih kamera postavljenih na zgrade Predsjedništva BiH, Hypo Alpe Adria banke i BBI banke – te je prihvatio njihove iskaze kao vjerodostojne, pri tome zaključujući da su isti očigledno iskreno iznijeli svoja saznanja u vezi izuzimanja video-zapisa, a njihovi iskazi nisu u suprotnosti s materijalnim dokazima koji se odnose na konkretnu radnju dokazivanja. Iz njihovih iskaza ovom Sudu je nesporno bilo da su isti potpisali potvrde o privremenom oduzimanju tih predmeta, ali niko od njih nije mogao pojasniti na koji način su izuzeti ti video-zapisi za tačno određeni datum i vrijeme, kada oni nisu naznačeni u relevantnim naredbama za oduzimanje predmeta Kantonalnog suda u Sarajevu.

Stoga je ovaj Sud, kao nezakonite dokaze izvedene u toku prvostepenog krivičnog postupka, na osnovu člana 11 stav 2 ZKP-a FBiH, izdvojio naredbe za oduzimanje predmeta Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 o K 024062 15 Kpp 4, 09 o K 024062 15 Kpp 3 i 09 o K 024062 15 Kpp 2, sve od 17.06.2015. godine, uz prateću dokumentaciju, kao i sve druge dokaze koji su proizašli iz tih naredbi.

Naime, u ovoj procesnoj situaciji, a kako navedene naredbe za oduzimanje predmeta Kantonalnog suda u Sarajevu ne sadrže potrebnu naznaku predmeta koji se oduzimaju u smislu člana 79 stav 3 ZKP-a FBiH, jer u njima uopće nije označen ni datum niti vrijeme na koje bi se odnosio dio video-zapisa s nadzornih kamera čije se oduzimanje naređuje, proizilazi sumnja u istovjetnost oduzetih predmeta. Također, ni u potvrdama o privremenom oduzimanju predmeta broj 21/15 od 22.06.2015. godine (koja se odnosi na video-nadzor na zgradi Predsjedništva BiH) i broj 22/15 od 22.06.2015. godine (koja se odnosi na video-nadzor na zgradi Hypo Alpe Adria banke), kao ni u pratećim zapisnicima o privremenom oduzimanju tih predmeta, nije naznačeno šta je oduzeto, osim što je navedeno da se oduzima „1 DVD-R“, bez ikakve naznake na koji datum i na koje vrijeme se oduzeti snimak odnosi, iako je odredbom člana 79 stav 8 ZKP-a FBiH propisano da se oduzeti predmeti moraju opisati ili će se na drugi način osigurati utvrđivanje njihove istovjetnosti.

Nadalje, iako je u potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta broj 20/15 od 19.06.2015. godine (koja se odnosi na video-nadzor na zgradi BBI banke) i u pratećem zapisniku o privremenom oduzimanju predmeta navedeno da se oduzima jedan CD s video-snimkom nadzornih kamera BBI banke za dan 09.06.2015. godine u periodu od 23:49 do 00:00 sati, to ne može konvalidirati nevaljanost naredbe Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 o K 024062 15 Kpp 2 od 17.06.2015. godine, jer ista uopće ne sadrži označenje datuma i vremena za koje se traži izuzimanje dijela video-zapisa s nadzornih kamera, pa se onda ne zna ni na osnovu čega su sačinjeni pomenuta potvrda i zapisnik o privremenom oduzimanju predmeta.

Kako u smislu člana 11 stav 2 ZKP-a FBiH sud svoju odluku ne može zasnovati, između ostalog, na dokazima pribavljenim bitnim povredama zakona, a kako je po ocjeni ovog Suda na naprijed opisani način bitno povrijeđena odredba člana 79 stav 3 ZKP-a FBiH, onda je iz spisa, kao nezakonite dokaze, valjalo izdvojiti naprijed citirane naredbe za oduzimanje predmeta Kantonalnog suda u Sarajevu, kao i svu prateću dokumentaciju uz te naredbe, te dokaze pribavljene temeljem takve dokumentacije, odnosno, tri DVD-a s video-snimcima nadzornih kamera postavljenih na zgrade Predsjedništva BiH, Hypo Alpe Adria banke i BBI banke.

Kako sud u smislu člana 11 stav 3 ZKP-a FBiH svoju odluku ne može zasnovati niti na dokazima koji su proistekli iz nezakonito pribavljenih dokaza, a obzirom da su naprijed spomenuti video-snimci, kao nezakoniti dokazi, korišteni prilikom izrade Nalaza i mišljenja vještaka saobraćajne struke, dipl. ing. K.Š. od 10.08.2015. godine, kao i kroz iskaz vještaka, prilikom usmenog obrazlaganja tog nalaza i mišljenja na glavnim pretresima od 24.02.2016. i od 11.12.2017. godine, te kako su ovi video-snimci prezentirani i sudu na glavnim pretresima od 12.04.2016. godine, 22.04.2016. godine, 05.03.2018. godine i 15.03.2018. godine, onda je postupajuće vijeće Vrhovnog suda Federacije BiH iz spisa kao nezakonit dokaz izdvojilo Nalaz i mišljenje vještaka, kao i zapisnike s navedenih glavnih pretresa u dijelovima koji se odnose na iskaz vještaka, te na prezentiranje video-zapisa s nadzornih kamera Predsjedništva BiH, Hypo Alpe Adria banke i BBI banke.

Predmet broj: 09 O K 024062 20 KŽK – Mogućnost ponovnog pribavljanja i izvođenja dokaza u situaciji kada je raniji oglašen nezakonitim**Činjenice i žalbeni navodi**

Optužnicom Kantonalnog tužiteljstva kantona Sarajevo broj: T09 O KT 0087948 15 od 04.09.2015. godine, koja je potvrđena istog dana, optuženom M.K. je stavljeno na teret da je učinio krivično djelo Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa iz člana 336 stav 2 u vezi sa članom 332 stav 1 Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZ FBiH).

Rješenjem Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 O K 024062 19 Kž 27 od 22.07.2020. godine djelimično je uvažena žalba branitelja optuženog M.K., pa je presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 O K 024062 17 K 2 od 22.11.2018. godine ukinuta po drugi put, zbog čega je određeno održavanje pretresa pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine.

Na pretresu pred ovim Sudom prihvaćen je prijedlog federalne tužiteljice da se odredi novo vještačenje po vještaku saobraćajne struke dipl. ing. saobraćaja K.N., na okolnosti kako je to predloženo u pismenom podnesku broj T09 O KTŽK 0087948 21 od 09.12.2021. godine.

U vezi s prethodno navedenim, branitelj optuženog je izjavio da se protivi ovom prijedlogu optužbe jer smatra da u situaciji kada je kao nezakonit dokaz izdvojen Nalaz i mišljenje vještaka saobraćajne struke K.Š., tužiteljstvo predlaganjem novog vještačenja zapravo pokušava da konvalidira taj nezakonit dokaz i faktički provodi novu istragu da bi se utvrdile činjenice koje su se trebale utvrđivati u istrazi.

Odluka Vrhovnog suda

Cijeneći iznesene navode, ovaj Sud je ocijenio da nije osnovan prigovor branitelja da, u situaciji kada je kao nezakonit dokaz izdvojen Nalaz i mišljenje vještaka saobraćajne struke K.Š., tužiteljstvo predlaganjem novog vještačenja zapravo pokušava da konvalidira taj nezakonit dokaz i faktički provodi novu istragu da bi se utvrdile činjenice koje su se trebale utvrđivati u istrazi. Naime, u konkretnom slučaju se ne radi o konvalidaciji dokaza izvedenih od strane tužiteljstva koji su proglašeni nezakonitim, nego se radi o pribavljanju i izvođenju novog dokaza iste vrste, uz poštivanje zakonskih odredbi koje se odnose na njeno izvođenje. Radi se, dakle, o postupku pribavljanja novog dokaza po drugom vještaku saobraćajne struke u situaciji kada je taj dokaz moguće izvesti u drugim, zakonom propisanim uvjetima.

Predmet broj: 08 O K 002894 Kž 2 – Vještačenje zasnovano na dokumentaciji pribavljenoj od banke bez naredbe suda**Činjenice i žalbeni navodi**

Presudom Županijskog suda u Širokom Brijegu broj 08 O K 002894 19 K 2 od 14.03.2022. godine oglašeni su krivim optuženi A.C. i J.K. zbog produženog krivičnog djela Zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383 stav 3 u vezi sa stavom 1 i članovima 33 i 55 Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZ FBiH), za koje krivično djelo je primjenom odredaba članova 43 i 49 KZ-a FBiH optuženi A.C. osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 4 (četiri) godine, a optuženi J.K. na kaznu zatvora u trajanju od 3 (tri) godine i 10 (deset) mjeseci.

Iz obrazloženja pobijane presude proizilazi da je prvostepeni sud odluku o krivnji optuženih A.C. i J.K. temeljio, između ostalog, na materijalnim dokazima u spisu (statusnoj i blagajničkoj dokumentaciji klijenata U.C. bank d.d. Poslovnica P. s priloženim analitičkim karticama i nalogima za gotovinsku isplatu i uplatu sredstava za transakcijske račune klijenata S.K., B.P., M.K., J.C., L.C., L.B., B.K. i I.M.), dostavljenim od strane U.C. bank d.d. M. uz krivičnu prijavu broj 04-1-7855/2015 od 23.12.2015. godine i, naknadno, na traženje Županijskog tužiteljstva u Širokom Brijegu od 22.01.2016. godine. Navedena dokumentacija dostavljena od strane U.C. bank d.d. Poslovnica P. (analitičke kartice i nalozi za gotovinsku isplatu), kao dokaz o izvršenim transakcijama za koje se tvrdi da ih je obavio optuženi A.C., kako to proizilazi iz obrazloženja pobijane presude kao i podataka u spisu, bila je predmetom vještačenja, kako po vještaku financijske struke S.B., tako prethodno i po vještaku grafologu A.F., koji su na toj dokumentaciji temeljili svoje nalaze i mišljenja, a na kojim nalazima se, između ostalog, zasniva pobijana presuda.

Protiv pvostepene presude žalbe su izjavili kantonalni tužitelj i branitelji optuženih A.C. i J.K., odvjetnici I.M. i B.P. iz Mostara. Pobijajući prvostepenu presudu iz osnova bitne povrede odredaba krivičnog postupka, branitelji optuženih u žalbi prigovaraju da se pobijana presuda temelji na nezakonitim dokazima. Obrazlažući ovaj prigovor, branitelji u žalbi ističu da se pobijana presuda zasniva na materijalnim dokazima (analitičkim karticama i drugoj financijskoj dokumentaciji koja je uložena u spis), koji su pribavljeni od U.C. bank d.d. Poslovnica P. protivno odredbi člana 86 stav 1 ZKP-a FBiH, odnosno bez naredbe suda. Prema navodima iz žalbe branitelja, analitičke kartice su dokumenti obuhvaćeni zakonom o zaštiti osobnih podataka klijenata na čije ime glase i dostavljanjem podataka iz ovih kartica bez naredbe suda povrijeđena su ustavom zaštićena prava klijenata na čije ime se ti podaci odnose i odredbe o čuvanju „bankarske tajne“ u odnosu na te osobe. Takvi podaci, prema mišljenju branitelja, kada se ima u vidu odredba člana 11 ZKP-a FBiH, čiji je smisao ne samo zaštita temeljnih ustavnih prava osumnjičenog odnosno optuženog, nego zaštita ustavom zagaraniranih temeljnih ljudskih prava svih osoba koje se pojavljuju u krivičnom postupku, pa tako i klijenata banke koji nisu dali saglasnost da se njihovi osobni i zaštićeni podaci dostavljaju na uvid trećim licima, nisu mogli biti dostavljeni od strane banke uz krivičnu prijavu, nego isključivo po naredbi suda.

Obzirom da se financijsko vještačenje koje je provedeno u predmetnoj stvari zasniva na podacima o financijskim transakcijama dostavljenim od strane banke bez naredbe suda, onda se, prema stavu iz žalbe branitelja, i ovaj dokaz – po principu „ploda otrovne voćke“ – ima smatrati nezakonitim, pa kako se pobijana presuda temelji na nalazu i mišljenju vještaka financijske struke, prema navodima žalbe, učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312 stav 1 tačka i) ZKP-a FBiH.

Odluka Vrhovnog suda

Navode prvostepenog suda ovaj Sud je cijenio neprihvatljivima. Naime, nesporno je utvrđeno da se navedena dokumentacija nalazila u posjedu i pod nadzorom U.C. bank d.d. Poslovnica P. Međutim, navedena okolnost, suprotno navodima suda iznesenim u pobijanoj presudi, ne ukazuje da prilikom pribavljanja navedene dokumentacije nije morala biti ispoštovana zakonom propisana procedura pribavljanja podataka od banaka u vezi s krivičnim djelom koje je povezano s dobivanjem imovinske koristi, a sve s ciljem da se ti podaci mogu koristiti kao dokaz u krivičnom postupku. Relevantna zakonska odredba se upravo i odnosi na podatke koji su pod nadzorom banke. Pribavljanje podataka o bankovnim depozitima i drugim financijskim transakcijama regulirano je odredbom člana 86 stav 1 ZKP-a FBiH, koja propisuje da se podaci o bankovnim depozitima i drugim financijskim transakcijama osumnjičenog odnosno optuženog, kao i osoba za koje se osnovano vjeruje da su uključene u te financijske transakcije ili poslove osumnjičenog odnosno optuženog, a koji bi mogli biti dokaz u krivičnom postupku, pribavljaju na osnovu naredbe suda.

Pribavljanjem od strane tužiteljstva navedene dokumentacije od U.C. bank d.d. bez naredbe suda bitno je, odnosno suštinski, tj. u pogledu toga ko je ovlašten da pribavlja tu dokumentaciju, povrijeđena citirana odredba člana 86 stav 1 ZKP-a FBiH, a odredbom člana 11 stav 2 ZKP-a FBiH je propisano da sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim bitnim povredama tog Zakona. Obzirom da je prvostepeni sud pobijanu presudu temeljio na dokumentaciji pribavljenoj od strane U.C. bank d.d. bez naredbe suda, kao i na nalazu i mišljenju vještaka financijske struke S.B. na koji se ukazuje žalbom, to je Vrhovni sud Federacije BiH zaključio da je osnovano žalbom branitelja optuženih ukazano da je pobijanom presudom učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312 stav 1 tačka i) ZKP-a FBiH.

Predmet broj: 04 O K 012220 21 Kž – Obavezno navođenje načina realizacije izvršenja privremene mjere koji će osigurati da se blokada sredstava na računima provede samo do iznosa navedenog u izreci

Činjenice i žalbeni navodi

Rješenjem sudije za prethodni postupak Kantonalnog suda u Zenici broj 04 O K 012220 21 Kpp 5 od 16.09.2021. godine djelimično je uvažen prijedlog kantonalnog tužitelja iz Zenice i određena privremena mjera osiguranja imovinske koristi prema osumnjičenoj S.H. i povezanim osobama – A.H. i N.H., inače mužu i kćerci osumnjičene. Tim Rješenjem određena privremena mjera osiguranja se, između ostalog, sastojala i od naloga bankama navedenim u tački b) izreke pobijanog rješenja da S.H. i povezanoj osobi A.H. uskrati isplatu novčanih sredstava s njihovih računa navedenih u tački b) izreke, te je određeno da se „odmah po dostavljanju rješenja bankama određuje zabrana otuđenja novčanih iznosa do ukupnog iznosa od 279.144,87 KM sa svih računa osumnjičene S.H. u cijelosti i sa svih računa povezanog lica A.H. u preostalom iznosu do postizanja ukupnog iznosa osiguranja novčanih sredstava od 279.144,87 KM“.

Protiv navedenog rješenja žalbe su blagovremeno izjavili kantonalni tužitelj, braniteljice osumnjičene S.H., odvjetnice M.G. i N.B. iz Sarajeva, i punomoćnice trećih osoba A.H. i mladb. N.H. Braniteljice osumnjičene su žalbu izjavile zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog povrede Krivičnog zakona. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka, prema mišljenju braniteljica osumnjičene, ogleda se u tome što je prvostepeni sud odredio zapljenu novčanih sredstava osumnjičene u iznosu od 279.144,87 KM, a da nije ustanovio sistem kontrole zapljene novca do navedenog iznosa, uslijed čega su banke zaplijenile sva novčana sredstva osumnjičene s njenih računa u bankama, bez da sud zna koliko je novca zaplijenjeno, a osumnjičenoj je time ugrožena mogućnost prehrane i život njene porodice. Na identične propuste kada su u pitanju novčana sredstva povezanih osoba ukazano je i žalbom punomoćnica povezanih osoba.

Odluka Vrhovnog suda

Vrhovni sud Federacije BiH je ispitao pobijano rješenje u granicama žalbenih navoda u smislu člana 321 u vezi sa članom 338 ZKP-a FBiH, te je našao da je *žalbeni prigovor osnovan*.

Naime, iako to nije izričito navedeno, suštinski se prethodno istaknutim prigovorom ukazuje na nerazumljivost izreke kao bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312 stav 1 tačka k) ZKP-a FBiH, u kom pravcu je i razmotren navedeni žalbeni prigovor. S tim u vezi je utvrđeno da iako u tački b) izreke prvostepeno rješenje nalaže bankama (u izreci se navode 4 banke i 26 različitih računa osumnjičene i povezanih osoba) da uskrate isplatu novčanih sredstava osumnjičenoj i povezanim osobama u ukupnom iznosu od 279.144,87 KM, nisu navedeni novčani iznosi na pojedinim računima,

ni je predviđen način realizacije izvršenja ove mjere osiguranja, odnosno mehanizam koordinacije u postupanju banaka s ciljem utvrđivanja visine novčanih sredstava koja će banke navedene u izreci rješenja blokirati, kako bi se osiguralo da privremenom mjerom osiguranja bude obuhvaćen samo iznos novčanih sredstava naveden u izreci (a ne više od toga). Dio izreke na strani 3 pobijanog rješenja, koji sadrži samo načelnu uputu da se zabrana otuđenja novčanih sredstava određuje „sa svih računa osumnjičene S.H. u cijelosti i sa svih računa povezanog lica A.H. u preostalom iznosu do postizanja ukupnog iznosa osiguranja novčanih sredstava od 279.144,87 KM“ ne predviđa takav način realizacije mjere osiguranja.

Usljed toga je takva izreka, po ocjeni ovog Suda, nerazumljiva, čime je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312 stav 1 tačka k) ZKP-a FBiH, na što su opravdano ukazale braniteljice osumnjičene i punomoćnice povezanih osoba u svojim žalbama.

Iz navedenih razloga ovaj Sud je na osnovu člana 337 stav 3 ZKP-a FBiH donio rješenje kojim je uvažio žalbe braniteljica osumnjičene i punomoćnica povezanih osoba, pobijano rješenje ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

42 O P 047479 21 Rev – Naknada materijalne štete na osnovu krivične odgovornosti likvidatora

Presuda po izvanredno dopuštenoj reviziji u kojoj je Vrhovni sud razmotrio pitanja od značaja za jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Da li je kantonalni sud u postupku po žalbi na prvostepenu presudu kojom je odbijen tužbeni zahtjev zbog nedostatka pasivne legitimacije morao utvrđivati i uzročno-posljedičnu vezu između radnje tužene i nastale štete, te da li je kod postojanja pravosnažne krivične presude prilikom utvrđivanja građanske odgovornosti za štetu sud dužan u parničnom postupku utvrđivati i uzročno-posljedičnu vezu između radnji tužene i nastale štete, te da li je pobijanom presudom narušena jedinstvena primjena prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, obzirom na sudsku praksu iz predmeta 42 O P 029488 17 Rev od 07.01.2020. godine zbog nedostatka pasivne legitimacije?

Činjenice predmeta

Pravomoćnom presudom Općinskog suda u Z. obavezan je T.C. d.o.o. M. da tužitelju na ime potraživanja iz radnog odnosa isplati iznos od 7.780,62 KM s pripadajućom zakonskom zateznom kamatom, te da mu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 2.937,80 KM. Tužitelju je od strane navedenog privrednog društva, čiji je direktor bila tužena, dana 10.08.2012. godine po navedenoj presudi isplaćen iznos od 5.000,00 KM, a u potvrdi o navedenoj isplati, koju je potpisala tužena, navedeno je da je tužitelj saglasan da mu se ostatak duga isplati do kraja 2012. godine.

Dana 23.11.2012. godine osnivač i vlasnik privrednog društva T.C. d.o.o. M. je donio odluku o prestanku rada društva, nakon čega je podnio i prijedlog za provođenje postupka likvidacije pa je rješenjem Općinskog suda u Z. od 11.03.2013. godine pokrenut postupak likvidacije u kojem je za likvidatora imenovana tužena, koja je na ročištu za zaključenje likvidacionog postupka od 14.08.2013. godine, kao likvidator, izjavila da navedeno privredno društvo nema neizmirenih obaveza prema pravnim i fizičkim licima, nakon čega je doneseno rješenje kojim je je zaključen likvidacioni postupak i tužena razriješena dužnosti likvidatora, a privredno društvo je brisano iz sudskog registra.

Pravomoćnom presudom Općinskog suda u Z. tužena je oglašena krivom za krivično djelo Zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz člana 383 stav 1 KZ-a FBiH, jer u periodu od jula mjeseca 2012. godine do avgusta mjeseca 2013. godine u M., u svojstvu odgovorne osobe kao direktor privrednog

društva T.C. d.o.o. M., nakon što je po pravomoćnoj presudi Općinskog suda u Z. tužitelju isplatila iznos od 5.000,00 KM kao dio duga po istoj presudi, a prije pokretanja postupka likvidacije tog društva te zatim u svojstvu službene osobe kao likvidator tog privrednog društva, nije obavila svoje službene dužnosti i ovlaštenja propisana članom 7 Zakona o likvidacionom postupku jer preostali dio potraživanja po navedenoj presudi nije evidentirala ni prikazala u svom izvještaju podnesenom likvidacionom sudiji, već je sudu prezentirala da privredno društvo T.C. d.o.o. M. nema neizmirenih dugovanja prema drugim fizičkim i pravnim licima, iako je bila svjesna da je to društvo tužitelju ostalo dužno dio potraživanja u iznosu od 5.717,80 KM, da bi po okončanju likvidacionog postupka privredno društvo bilo brisano iz registra, uslijed čega je za navedeni iznos oštećen tužitelj.

Prvostepeni sud je svojom presudom odbio tužbeni zahtjev tužitelja zbog nedostatka pasivne legitimacije tužene, budući da se sva potraživana šteta odnosi na štetu koja je nastala iz radnog odnosa, pa da je istu dužan naknaditi poslodavac (privredno društvo T.C. d.o.o. M.), a ne tužena, jer pozitivnim zakonskim propisima nije predviđena direktna i lična odgovornost direktora privrednog društva za ograničenom odgovornosti za štetu nastalu u vršenju ili u vezi s vršenjem njihove funkcije. Prvostepeni sud se, u prilog svog pravnog stava, pozvao na presudu Vrhovnog suda Federacije BiH broj 42 O P 029488 17 Rev od 07.01.2020. godine.

Drugostepeni sud nije prihvatio kao pravilne pravne stavove prvostepenog suda, navodeći da je privredno društvo T.C. d.o.o. M. prestalo postojati kao pravni subjekt jer je brisano iz sudskog registra, zbog čega su u ovoj pravnoj stvari neprimjenjive odredbe materijalnog prava na koje se pozvao prvostepeni sud. Drugostepeni sud je ocijenio da se u ovoj pravnoj stvari kao *lex specialis* imaju primijeniti odredbe članova 7 i 12 Zakona o likvidacionom postupku u vezi sa članom 154 ZOO-a, temeljom kojih je tužena dužna tužitelju naknaditi traženu materijalnu štetu.

Odluka Vrhovnog suda

Vrhovni sud je svojom presudom od 20.05.2022. godine odbio reviziju u odnosu na postavljena pravna pitanja i odbacio u odnosu na pitanje naknade troškova parničnog postupka, pozivajući se na ranije zauzeto pravno shvatanje o nedopuštenosti revizije protiv pravomoćnog rješenja drugostepenog suda o troškovima postupka.

U presudi su iznesena tri pravna stava kojima je odgovoreno na postavljena revizijska pravna pitanja:

Kada je izrekom osuđujuće krivične presude kao element bića krivičnog djela, za koje je tužena oglašena krivom, utvrđeno upravo nanošenje štete tužitelju, tada tu okolnost (prouzrokovanje i postojanje štete) parnični sud ne može drugačije utvrditi zbog svoje vezanosti za pravomoćnu osuđujuću presudu krivičnog suda.

Parnični sud je vezan za činjenični opis štetnog događaja iz izreke osuđujuće krivične presude samo u dijelu u kojem se taj činjenični opis odnosi na postojanje krivičnog djela i krivične odgovornosti. Činjeničnim navodima koji se odnose na postojanje krivičnog djela imaju se smatrati samo oni činjenični navodi koji se odnose na bitna obilježja počinjenog krivičnog djela. Činjenice navedene u izreci osuđujuće krivične presude koje ne ulaze u obilježje krivičnog djela, niti su bitne za pitanje krivične odgovornosti, mogu u parničnom postupku biti osporene i drugačije utvrđene od strane parničnog suda.

Postoji pasivna legitimacija tužene koja je štetu prouzrokovala u svojstvu imenovanog likvidacionog upravnika, a ne u vršenju funkcije direktora preduzeća nad kojim je proveden likvidacioni postupak.

43 O P 070482 21 Rev – Bračna stečevina

Činjenice

U postupku je utvrđeno da su parnične stranke živjele u bračnoj zajednici od 08.09.1970. do razvoda braka 23.07.2014. godine (44 godine), da su od 1972. do 1975. godine sagradili stambeni objekat, porodičnu kuću na zemljištu površine 630 m², koje je tuženi dobio na poklon od majke i koji nije evidentiran u javnim knjigama, da bi po rješenju o nasljeđivanju iza umrlog oca 1988. godine ova parcela s drugom parcelom bila predmet nasljeđivanja za tuženog i njegovu braću i sestre, da je tuženi s tužiteljicom platio braći i sestrama novčani iznos na ime njihovih suvlasničkih dijelova na drugoj parceli, na kojoj su srušili staru porodičnu kuću i zajedničkim sredstvima i radom 1997. godine izgradili stambeno-poslovni objekat na površini od 257 m², da je pravosnažnom presudom utvrđeno da bračnu stečevinu parničnih stranaka čine ove dvije parcele s izgrađenim objektima i zemljištem za redovnu upotrebu objekata sa suvlasničkim dijelovima $\frac{1}{2}$, uz trpljenje tuženog da se tužiteljica u javnim knjigama upiše kao suvlasnik predmetnih nekretnina s $\frac{1}{2}$ dijela. Utvrđena je i vrijednost izgrađenih objekata, kao i vrijednost zemljišta na kojem su objekti izgrađeni, tako da je vrijednost objekta i zemljišta površine 257 m² 116.262,70 KM, a drugog objekta i parcele 295.855,00 KM, te da je zemljište prije izgradnje objekta 1972. godine vrijedilo 5.565,00 KM, a drugo 16.705,00 KM.

Tužiteljica (protivtužena) je tužbom tražila utvrđenje i diobu bračne stečevine, nepokretnih i pokretnih stvari stečenih za vrijeme trajanja bračne zajednice, a tuženi (protivtužitelj) nije sporio da su kao bračni partneri u toku trajanja bračne zajednice stekli (u tužbi navedene) kuće, kao i pokretne stvari, ali je tvrdio da je zemljište na kojima su izgrađene kuće stekao nasljedstvom iza roditelja, zbog čega smatra kako je tužiteljica dužna da mu isplati tržišnu protuvrijednost parcela, pa je postavio protivtužbeni zahtjev da mu tužiteljica, na ime sredstava uložениh u adaptaciju potkrovlja, koja je izvršena nakon prekida bračne zajednice, isplati iznos od $\frac{1}{2}$ vrijednosti ulaganja te da mu, na ime vrijednosti građevinskog zemljišta, isplati iznos od 155.198,50 KM, sa zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka.

Prvostepeni sud je presudom broj 43 O P 070482 14 P 2 od 10.07.2015. godine i presudom broj 43 O P 070482 16 P 3 od 08.07.2021. godine utvrdio da precizno navedene nekretnine i pokretne čine bračnu stečevinu parničnih stranaka te da je tuženi (protivtužitelj) dužan trpiti da se tužiteljica u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu upiše na predmetnim nekretninama sa $\frac{1}{2}$ dijela, zatim trpiti diobu pokretnih stvari, te na ime naplaćenih zakupnina tužiteljici isplatiti $\frac{1}{2}$ odnosno iznos od 3.000,00 KM, dok je tužiteljica obavezana da tuženom po protivtužbenom zahtjevu na ime ulaganja u adaptaciju potkrovlja zajedničke zgrade, koja je izvršena nakon prekida bračne zajednice, naknadi iznos od 9.993,73 KM i da mu na ime protivrijednosti zemljišta isplati iznos od 48.145,00 KM.

Drugostepenom presudom broj 43 O P 070482 21 Gž 2 od 11.10.2021. godine žalba tužiteljice je djelimično uvažena i prvostepena presuda u dijelu odluke o početku toka zakonskih zateznih kamata na novčani iznos od 48.145,00 KM preinačena tako da je tužiteljica obavezana da tuženom plati novčani iznos od 48.145,00 KM s kamatom po stopi određenoj Zakonom o visini stope zatezne kamate počev od 08.07.2021. godine do isplate, dok je u preostalom dijelu žalba odbijena.

Protiv drugostepene presude reviziju je blagovremeno izjavila tužiteljica zbog pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, a obje nižestepene presude preinače na način da se odbije protivtužbeni zahtjev uz naknadu troškova cijelog postupka.

Odluka Vrhovnog suda

Vrhovni sud je u revizijskoj fazi postupka, po reviziji tužiteljice, razmatrao pitanje osnovanosti protivtužbenog zahtjeva tuženog/protivtužitelja za isplatu iznosa od 48.145,00 KM na ime sticanja bez osnova, kao naknade za posebnu imovinu tuženog koju je uložio u gradnju stambenih objekata za vrijeme trajanja bračne zajednice.

Pravni stav drugostepenog suda, kojim je potvrđena prvostepena odluka, zasnovan je na pravilima sticanja prava vlasništva građenjem na tuđem zemljištu iz člana 28 stav 5 i člana 29 stav 4 Zakona o vlasničko-pravnim odnosima, istovjetnim s odredbama člana 59 Zakona o stvarnim pravima u vezi s pravilima upravljanja bračnom stečevinom iz člana 253 Porodičnog zakona Federacije BiH i sticanja bez osnova iz člana 210 Zakona o obligacionim odnosima, a po ocjeni revizijskog suda, takav je stav pogrešan.

Kod utvrđenja činjenica da su tužiteljica i tuženi živjeli u bračnoj zajednici od 1970. do 2014. godine, da su tužiteljica i tuženi, koji je vlasnik zemljišta na kojem su izgrađeni stambeni objekti, dogovorno i zajedno izgradili predmetne objekte, to prema već takvom činjeničnom stanju – dakle, postojanju sporazuma stranaka o zajedničkoj gradnji – postoji i pravni osnov za stjecanje suvlasništva, i u odnosu na tuženog kao vlasnika parcele, i u odnosu na tužiteljicu, jer drugačijeg dogovora između njih nije bilo u pogledu gradnje objekata.

Pogrešno je drugostepeni sud zaključio da je pravno jedinstvo zemljišta i zgrade u konkretnom slučaju uspostavljeno gradnjom na tuđem zemljištu uz znanje vlasnika i bez njegovog protivljenja, iz čega bi proizlazila prava vlasnika zemljišta po osnovu građenja na tuđem zemljištu. Upravo suprotno, imajući u vidu utvrđenja nižestepениh sudova da su parnične stranke kao supružnici dogovorom i zajedničkim sredstvima i radom izgradili objekte za zajednički život, u nedostatku jasno izražene volje tuženog da zemljište ostaje njegova posebna imovina, već da je volja tuženog prilikom gradnje bila sticanje zajedničke imovine i da je upravo s tim ciljem uložio zemljište kao svoju posebnu imovinu, tada se, prema ocjeni Vrhovnog suda, radi o imovini koja je stečena za vrijeme trajanja bračne zajednice i koja predstavlja bračnu stečevinu saglasno odredbi člana 251 stav 1 PZ-a, a što je već i utvrđeno pravosnažnom presudom. Zbog toga na strani tužiteljice nema sticanja bez osnova.

Ovaj je Sud dalje ocijenio da je posebna imovina tuženog (predmetno zemljište) promijenila oblik i postala bračnom stečevinom jer se radi o znatnom ulaganju i povećanju vrijednosti zemljišta koje je tuženi dobio na poklon, odnosno naslijedio, što je utvrđeno građevinskim vještačenjem. U sudskoj praksi je zauzet općeprihvatljiv stav da je do pretvaranja posebne imovine u zajedničku došlo ukoliko je znatno uvećana vrijednost posebne imovine, što je i u konkretnom predmetu slučaj, s obzirom na vrijednost zemljišta prije i poslije gradnje. Vrijednošću rada i uložениh sredstava na zemljištu tuženog nastale su bitne ekonomske i suštinske promjene u stanju i vrijednosti posebne imovine tuženog, čime je na taj način pravni režim posebne imovine prerastao u režim bračne stečevine.